

Convenant Lokale & Duurzame Voedselketens provincie Utrecht *maart 2024 t/m maart 2027*

.. maart 2024

De ondergetekenden

De publiekrechtelijke rechtspersoon de provincie Utrecht, te dezen krachtens volmacht van de commissaris van de Koning, de heer J.H. Oosters, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde mevrouw W.R.C. (Mirjam) Sterk en handelend ter uitvoering van het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht d.d. **Datum** en artikel 2 lid 3 onder f van het Organisatiebesluit provincie Utrecht 2022, hierna te noemen: “**de Provincie Utrecht**”;

En

< hier komen de ondertekende partijen. Onderstaande is slechts een indicatie van partijen die een positieve grondhouding hebben geuit, niet uitputtend en niet toegezegd >

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Opzet convenant.....	6
Doelstellingen en criteria.....	8
Commitment en afspraken	10
Slotbepalingen	12
Bijlage 1: Deelnemende partijen convenant	14
Bijlage 2: Criteria en prestatie-indicatoren	15

Inleiding

Voor u ligt het Convenant Lokale en Duurzame Voedselketens provincie Utrecht.

Vertrekpunt van dit convenant is het beleid van de provincie Utrecht dat we meer uit de korte keten eten en dat we gezond en duurzaam eten. Om dit beleid te bewerkstelligen zien we als een van de oplossingsrichtingen het beter afstemmen van het regionale aanbod van en de regionale vraag naar duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel. Er is in de Samenwerkingsagenda Landbouw uit 2019 een wenkend perspectief gesteld voor 2030, namelijk: “10% van de consumptie is regionaal geproduceerd”. In 2021 is de Voedselagenda vastgesteld, waarin twee pijlers centraal staan:

1. In de provincie Utrecht eten we uit de korte keten
2. In de provincie Utrecht eten we gezond en duurzaam

Om invulling te geven aan primair ambitie 1 en onderliggend ambitie 2 is in januari 2023 door de provincie Utrecht een Dealmaker Korte Keten aangesteld. Deze is aan de slag gegaan met een actieplan dat ten grondslag ligt aan dit convenant.

We zien binnen het domein van landbouw flinke opgaven voor de toekomstige voedselproductie, onder andere op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en -mitigatie, water en bodem. Een transitie is nodig om voedsel te kunnen blijven produceren in evenwicht met natuur, water en bodem, met mens en dier. Korte ketens kunnen een middel zijn om deze opgaven te versnellen door boeren handelingsperspectief te bieden. In een onderzoek van de WUR uit 2022 wordt ingeschat dat op dat moment circa 3% van de voedselomzet in de provincie Utrecht uit de korte keten komt. Er ligt dus een flinke opgave om het aandeel te vergroten. De provincie ziet zichzelf daarbij als belangrijke aanjager richting de keten, waarbij we in dit convenant een aantal belangrijke maatschappelijke thema's rond voedsel en voedselproductie samenbrengen. Deze thema's zijn lokaal, biologisch, biodiversiteitsherstel, plantaardig en reductie van voedselverspilling. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke en provinciale doelstellingen op het gebied van natuur en landbouw.

Om de bovenstaande opgaven te bereiken is een inspanning nodig van organisaties binnen de gehele keten: van producent en verwerker tot groothandel en afnemer. Daarom roepen we in de eerste plaats voedselinkopende organisaties op om zich aan te sluiten bij dit convenant. Ook faciliterende ketenschakels - denk hierbij aan cateraars, groothandels en producentencoöperaties - kunnen hierin een belangrijke rol spelen en vragen we om zich aan te sluiten bij dit convenant. De ondertekening van dit convenant vormt het startpunt om te komen tot impactvolle deals tussen producenten en marktpartijen in de regio Utrecht, met als doel de productie en consumptie van lokaal, duurzaam en gezond voedsel te stimuleren.

De provincie Utrecht is de initiatiefnemer van dit convenant. Bij de totstandkoming van dit convenant zijn de verschillende ketenpartijen nadrukkelijk betrokken. In het bijzonder wordt samengewerkt met MVO Nederland om te komen tot een passend cluster van deelnemende organisaties. Er is gesproken met onder andere producenten(organisaties), cateraars, onderzoeksinstituten, gemeenten en inkopende bedrijven, horeca en zorginstellingen. Het

doel om te komen tot een verdere verduurzaming van het voedselaanbod en daarmee de voedselproductie in de provincie Utrecht werd hierbij nadrukkelijk onderschreven.

Opzet convenant

Het voorliggende convenant is gericht op voedselinkopende bedrijven en instellingen. Ook faciliterende partijen, bijvoorbeeld dienstverlenende partijen, producenten(organisaties) en/of andere spelers in de keten, worden betrokken bij dit convenant en kunnen deze ondertekenen. Gezamenlijk gaan partijen gedurende de looptijd van dit convenant een leertraject aan waarin zij stappen zetten richting meer lokaal en duurzaam voedsel binnen hun organisatie.

In dit convenant zetten we de criteria en prestatie-indicatoren uiteen waar voedselinkopende organisaties die het convenant ondertekenen mee aan de slag gaan en de afspraken waar zij zich aan committeren. In het convenant zijn de afspraken, de intenties en het bijbehorend handelingsperspectief opgenomen. Om zoveel mogelijk gezamenlijk op te kunnen trekken, doet het convenant recht aan de verschillen in ambities van betrokken bedrijven en instellingen. Die kunnen uiteenlopen van *'het zetten van de eerste stappen is al een uitdaging'* tot aan *'de ambities moeten zo uitdagend mogelijk zijn en de lat moet hoog liggen'*. Daarom introduceren we één kader waarbinnen ruimte is voor de ambitieniveaus brons, zilver en goud. Brons is om de eerste stappen te zetten, zilver stijgt daar bovenuit en goud is een koplopersambitie. Het is de bedoeling dat organisaties als eerste stap een individuele vertaling van de criteria en prestatie-indicatoren gaan maken voor hun bedrijf of instelling. Middels ondertekening van dit convenant committeren zij zich vervolgens aan een inspanningsverplichting om deze gewenste stappen ook te gaan zetten.

Na ondertekening van het convenant volgt een versnellingsfase die loopt tot eind 2024, waarin we gezamenlijk gaan bouwen aan zogenaamde 'treintjes': korte voedselketens van producent tot markt (zakelijke inkoop). We inventariseren tijdens deze fase:

- Welke knelpunten en uitdagingen partijen ondervinden om te komen richting een groter lokaal en duurzaam voedselaanbod in hun organisatie;
- Wat ervoor nodig is om deze op te lossen en te komen tot concrete samenwerkingsafspraken tussen producenten en voedselinkopende organisaties. Onderdeel hiervan zijn ontmoetingsbijeenkomsten tussen beiden;
- Hoe de stappen die gemaakt worden ook meetbaar en inzichtelijk zijn, bijvoorbeeld middels monitoring;
- Wat er voor het vervolg van het leertraject – na de versnellingsfase – nodig is voor een goede uitvoering van het convenant alsmede borging van de afspraken die daarin gemaakt zijn met elkaar.

In deze versnellingsfase vervult de provincie Utrecht (middels de Dealmaker Korte Keten) in samenwerking met MVO Nederland een aanjagende rol. Dit doen we door te initiëren en te ondersteunen, door mee te denken in 'best practices' en daar waar mogelijk helpen we de juiste verbindingen te leggen. Aan het einde van 2024 evalueren we deze versnellingsfase met elkaar en wordt, op basis van de inventarisatie, bepaald hoe verdere invulling wordt gegeven aan het leertraject dat dit convenant beoogt voor de resterende jaren t/m maart 2027. Om de gestelde doelen te kunnen behalen wordt jaarlijks met de deelnemers geëvalueerd voor wat betreft hun gestelde ambities en de stappen die zij gezet hebben op weg daar naartoe. Provincie Utrecht ziet als initiator van dit convenant toe op het vastleggen van de resultaten die behaald worden en deze te vergelijken met het gewenste resultaat.

Actieve deelname tijdens de looptijd van het convenant, en daarmee aan de activiteiten die plaatsvinden, is dan ook een vereiste om deel te kunnen nemen. Om te voorkomen dat met name producenten(organisaties) enkel actief worden wanneer er concrete deals gesloten gaan worden, is tussentijds instappen voor deze doelgroep beperkt tot 1 moment.

Doelstellingen en criteria

In dit onderdeel van het convenant beschrijven we de doelstellingen waar we met deelnemers samen aan willen gaan werken.

Doelgroep van het convenant zijn bedrijven en (zorg/overheids)instellingen met een bedrijfsrestaurant, bedrijfskeuken en/of banqueting, die daarmee zelfstandig of met behulp van een cateraar voedsel inkopen voor hun klanten (veelal werknemers of bezoekers, studenten en patiënten). Door het convenant te ondertekenen spreken zij de ambitie uit om de komende 3 jaar toe te werken naar het meer lokaal en duurzaam maken van hun voedselinkoop. Bij de totstandkoming van dit convenant is gezamenlijk gekeken naar hoe we deze ambitie concretiseren. Daarvoor zijn de volgende criteria opgesteld:

- **Herkomst lokaal:** voedsel wordt lokaal ingekocht. Dat wil zeggen indien mogelijk in de Provincie Utrecht, denk hierbij aan onder andere de categorieën zuivel, eieren, fruit en vlees. Waar dit niet mogelijk is wordt ingekocht in aangrenzende provincies.
- **Biologisch:** er worden producten met een biologische certificering ingekocht, met zoveel mogelijk oog voor het criterium lokaal.¹
- **Verhouding dierlijk-plantaardig:** de verhouding tussen dierlijke en plantaardige eiwitten in het voedselaanbod gaat naar minimaal 50% plantaardig.
- **Reductie voedselverspilling:** voedselafval wordt gereduceerd tot maximaal 15% van de totale voedselinkoop.
- **Biodiversiteit bevorderend:** er worden producten in het menu / aanbod opgenomen die de biodiversiteit stimuleren. Dat betekent dat ze van producenten komen die op een biodiversiteitsvriendelijke wijze produceren.²

Bij het bepalen van deze criteria hebben we ons ook in kennis gesteld van de [MVOI-criteria](#) voor catering. Bovenstaande criteria zien we in meer of mindere mate terug in deze MVOI-criteria, daarbij kiezen we in dit convenant bewust vanuit het provinciale beleid voor criteria die lokaal voedsel in samenhang met duurzaam en gezond stimuleren.

We realiseren ons bij deze criteria dat niet ieder bedrijf hetzelfde vertrekpunt en dezelfde omstandigheden kent. We hanteren daarom gradaties in de ambitieniveaus en delen deze in op basis van brons, zilver en goud. Deelnemers gaan aan de hand daarvan een individuele vertaling van deze criteria opstellen voor hun organisatie in de vorm van beleid, een verklaring of een ander document, waar zij de komende jaren mee aan de slag gaan. Zij

¹ Een hulpmiddel voor deelnemers kan hierbij de Bio Top 40 zijn: een overzicht van 40 verse producten van Hollandse bodem, die redelijk makkelijk het gangbare product kunnen vervangen. Bron Bionext: <https://bionext.nl/nieuws/de-bio-top-40-biologisch-als-de-standaard-633/>

² Om biodiversiteits-vriendelijke productie te meten is nog geen eenduidige meetwijze ontwikkeld. In het convenant baseren we ons op criteria die de Monitor Duurzame Landbouw van de Provincie Utrecht gaat hanteren. Producten met een biodiversiteitsstimulerend karakter zijn afkomstig van bedrijven die werken volgens een van de volgende criteria:

- minimaal Beter Leven keurmerk 1 ster (melkvee)
- biologisch SKAL keurmerk (grondgebonden teelten & melkvee)
- On the way to Planet Proof (melkvee en grondgebonden open teelten)

creëren daarmee, onderbouwd, hun eigen ambitieniveau binnen dit convenant. Gedurende de looptijd van het convenant kunnen organisaties natuurlijk een stap voorwaarts zetten in hun ambitieniveau.

De verdere uitwerking van de criteria op deze indeling is te vinden in bijlage 2.

Commitment en afspraken

Met het ondertekenen van dit convenant onderschrijven de ondertekenaars de onderstaande stellingen:

- De ondertekenaars onderschrijven dat de aard van voedselinkoop cruciaal is om te komen tot een duurzame voedselproductie in de landbouw, die in evenwicht is met landschap en natuur, met water en bodem en met mens en dier. Ondertekenaars willen daaraan een bijdrage leveren door hun voedselaanbod anders in te gaan richten. Hiermee steunen zij ook de ambitie van de provincie Utrecht³, waarbij toegewerkt wordt naar meer lokale en duurzame voedselproductie en –consumptie.
- De ondertekenaars streven ernaar om het voedselaanbod in hun eigen organisatie in te richten met specifieke aandacht voor lokaal en duurzaam voedsel.
- Door samen op te trekken creëren de ondertekenaars volume zodat er voor producenten perspectief ontstaat en er een efficiëntere keten kan worden georganiseerd. Ook kan op deze manier kennis, ervaring en inspiratie beter uitgewisseld worden.
- Door de ambities op het thema lokaal en het thema duurzaamheid te combineren kunnen duurzaamheidsinspanningen aan de zijde van producenten makkelijker gevolgd en geoptimaliseerd worden, doordat beter inzichtelijk is waar en hoe maatregelen genomen worden. Ook kan door deze korte keten (directe relatie) een producent duidelijker perspectief geboden worden om te (kunnen) verduurzamen.

Vanuit deze gezamenlijke zienswijze spreken deelnemers van het convenant in algemene zin het volgende af:

1. Na ondertekening zal iedere deelnemer binnen drie maanden de richting die dit convenant biedt vertalen naar een eigen ambitieniveau voor haar organisatie, die past bij haar eigen prioriteiten en omstandigheden. Gemaakte keuzes om eventueel af te wijken van de criteria binnen de ambitieniveaus – zoals opgesteld in bijlage 2 – worden onderbouwd.
2. In de versnellingsfase (2024) gaan partijen gezamenlijk aan de slag met het bouwen van zogenaamde 'treintjes': korte voedselketens van producent tot markt. Onderdeel van deze fase is ook een inventarisatie ten behoeve van het verdere leertraject met elkaar en monitoring en borging van afspraken (zie 'Opzet convenant').
3. Het is mogelijk om ook op een later moment in te stappen gedurende de looptijd van het convenant (maart 2024 t/m maart 2027). Deelnemers kunnen dan mogelijk niet deelnemen aan de versnellingsfase, maar wel leren en stappen zetten in de periode daarna. Uitgezonderd hierop zijn producenten(organisaties), voor hen is er één tussentijds instapmoment. Dit is aan het einde van de versnellingsfase.

³ <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/landbouw/voedselagenda-2021-2023>

4. In het leertraject dat deelnemers door ondertekening van het convenant met elkaar aangaan, worden stappen gezet in de richting van het gestelde ambitieniveau en streven partijen naar concrete deals (samenwerkingsafspraken) tussen afnemende en producerende partijen.
5. Onderdeel van het leertraject is het meetbaar en inzichtelijk maken van de voortgang gedurende de evaluatiemomenten, evenals bij de start. Daartoe zijn partijen bereid om data met elkaar te delen op het gebied van hun voedselinkoop. Beschikt men niet zelf over een monitoringstool, dan kan de provincie Utrecht een verbindende rol spelen.
6. Minimaal jaarlijks wordt het convenant met (een afvaardiging van) deelnemers geëvalueerd, met als eerste evaluatiemoment eind 2024.
7. Iedere deelnemer aan het convenant heeft een inspanningsverplichting om de gestelde ambities te behalen. Voor de jaarlijkse evaluatie wordt men gevraagd de status te laten zien op basis van haar eigen data en toe te lichten.
8. Provincie Utrecht treedt op als initiator en aanjager van dit convenant. Hiermee zal zij onder andere voor deelnemers een versnellingstraject organiseren, kennis en uitwisseling faciliteren – ook in het vervolg van het leertraject, communicatie en media-aandacht genereren en meedenken en verbinden waar nodig (denk hierbij ook aan data delen en monitoring i.r.t. de criteria en prestatie-indicatoren).

Slotbepalingen

- Nakoming van de bepalingen van dit convenant is niet in rechte afdwingbaar.
- Dit convenant wordt aangegaan voor de periode vanaf de datum van ondertekening t/m maart 2027.
- Elke partij kan dit convenant op ieder moment schriftelijk opzeggen bij de Provincie Utrecht. Daarbij blijft het convenant voor de overblijvende ondertekenaars in stand. Partijen zullen in dit verband over en weer niets (ook geen schadevergoeding) van elkaar vorderen.
- Toetreding tot en ondertekening van het convenant staat open voor voedselinkopende organisaties en faciliterende partijen in de onderliggende keten. Denk hierbij aan bedrijven en (zorg/overheids)instellingen, cateraars, groothandels en producentencoöperaties. Toetreding kan ook na het moment van ondertekening door een verzoek hiertoe in te dienen.
- Bij dit convenant horen de volgende bijlagen: betrokken partijen (bijlage 1) en criteria en prestatie-indicatoren (bijlage 2). Deze bijlagen vormen een integraal onderdeel van het convenant.
- Dit convenant kan worden aangehaald als het 'Convenant Lokale & Duurzame Voedselketens provincie Utrecht'.

Aldus overeengekomen,

[opsomming van deelnemers die convenant ondertekenen]

....

....

....

Namens de provincie Utrecht,

mevrouw W.R.C. (Mirjam) Sterk, gedeputeerde

Bijlage 2: Criteria en prestatie-indicatoren

In het convenant staat benoemt aan welke doelstellingen en criteria voldaan dient te worden. Hieronder staan deze criteria verder uitgewerkt in de vorm van prestatie-indicatoren op de indelingen brons, zilver en goud. Deelnemers werken deze voor hun eigen organisatie uit naar een gewenst ambitieniveau.

Doelstelling	Brons	Zilver	Goud
Lokaal*	5%	10%	25%
Biologisch*	10%	25%	50%
Verhouding dierlijk-plantaardig	50-50%	40-60	20-80%
Reductie voedselverspilling	Maximaal 15% voedselafval	Maximaal 10% voedselafval	Maximaal 5% voedselafval
Biodiversiteit**	Minimaal 2 gerechten op de menukaart zijn 'biodiversiteitsvriendelijk'	Minimaal 25% van de producten op de menukaart zijn 'biodiversiteitsvriendelijk'	Minimaal 50% van de producten op de menukaart zijn 'biodiversiteitsvriendelijk'

*Het inkooppercentage van het criterium lokaal en biologisch moet minimaal over 3 productcategorieën verdeeld zijn. Voorbeeld: je kunt het percentage niet behalen door je gehele thee lokaal in te kopen (= 1 categorie, namelijk warme dranken).

** Bij het criterium biodiversiteit dient minimaal 75% uit (eetbare) gerechten te bestaan en maximaal 25% uit dranken.